

Čína – Cisársky palác dynastií Ming a Qing

Beijing (Pej-fing/Peking) sa stal južným hlavným mestom kitskej ríše Liao v roku 936 a v roku 1153 sídelným mestom panovníkov džurčenskej ríše Jin. Cisársky palác však v ňom začali stavať až v roku 1406 na príkaz Yong Le, tretieho cisára dynastie Ming, ktorý sem v roku 1403 preniesol sídlo cisárstva z Nan-fingu (Nanjingu/Nakingu). V roku 1420 už na ploche 72 ha stál palácový komplex so 150 000 m² zastavanej plochy, s 9 000 miestnosťami. Stavba dnešného Múzea – Paláca Gugong dosahovala výšku 10 m, v severojužnom smere dĺžku 961 m a v západovýchodnom smere 753 m. Fialovočervený obvodový múr (vysoký 8 m, dlhý 3 km) olemovala 52 m široká vodná priekopa a v rohoch ho spevnili 4 bašty. Vnútorne cisárske Zakázané (purpurové) mesto za takú krátku dobu postavilo vyše 100 tisíc murárov a asi milión robotníkov. Potom v ňom bývalo 24 cisárov dynastií Ming a Qing. Napriek viacerým rekonštrukciám si dodnes zachovalo pôvodnú podobu. Pozostáva z 5 veľkých sál, 17 menších palácov a ďalších budov.

Do Zakázaného mesta sa vchádza najmä z námestia Tienanmen rovnomenou Nebeskou mierovou bránou z 15. stor. cez park Zhongshan a ďalšiu baštovú Poludňajšiu bránu Vu Men, dosahujúcu výšku 35,6 m. Za bránu Vu Men na veľkom dvore tečie Zlatá voda, preklenutá piatimi mostíkmi. Dvor uzatvára Brána najvyššej harmónie, ktorej plocha dosahuje až 1 800 m². Za ňou sa nachádza najväčšia dvorana (3,6 ha) v strede s 8 m vysokou bielu mramorovou terasou, na nej stoja tri najdôležitejšie objekty – Sieň najvyššej harmónie, Sieň strednej/dokonalkej harmónie a Sieň udržiavania harmónie. Cez Bránu nebeskej čistoty sa vstupuje do obytných častí komplexu. Priestor uzatvára Brána zemského pokoja a cisársky park Jü Hua Jüan s cisárskou Mierovou sieňou.

Cisársky palác dynastií Ming a Qing je súčasťou SD od roku 1987 (Paríž).

India – Jaskyne Ellora

SD zahŕňa 34 jaskýň, resp. skalných chrámov, nazývaných aj Elúra alebo Elapura, neďaleko dediny Verul Khulatabad Taluka. Ide o sústavu chrámov a kláštorov post-guptovského štýlu, vytesaných v Dekanskej plošine do steny mohutného bazaltového pokrovu, končiace stenou dlhou 2 km, ktoré reprezentujú tri hlavné náboženstvá v Indii – budhizmus, hinduizmus a džinizmus. Jaskyne predstavujú jednu z najpôsobivejších zbierok náboženskej architektúry a umeleckých diel v Indii zo 6. až 10. stor.

Najstaršiu skupinu tvorí 12 budhistických jaskýň (z toho 11 kláštorov – vihára) na južnej strane z obdobia medzi 5. – 7. stor. Najväčšia jaskyňa (č. 5) dosahuje rozmery 36 x 18 m. Jej strop podopiera 24 nepravých stĺpov. Jaskyňa č. 9 vyniká bohatou sochárskou zdobeným priečelím. V desiatej jaskyni – jedinom budhistickom chráme v Ellore, umiestnili veľkú sochu Buddhu. Jaskyňa č. 11 nazývajú Dvojposchodovou a jaskyňa č. 12 Trojposchodovou. Ich nádvorie a 16 m vysoké skalné priečelie nevyniká bohatosťou výzdoby, o to bohatšia je však výzdoba interiéru.

Hinduizmus prezentuje 17 jaskýň – skalných chrámov, ktorých interiéry zdobia sochy rôznych božských a ľudských postáv, obrov, pávov, diviakov a inej zveri, vrátane slonov skutočnej veľkosti. Bežné sú súložiacie milenecké dvojice. Štrnásť jaskyňa Rávanakiká predstavuje akýsi hinduistický panteón bohov s bohyňou matkou Durgou, s Lakšmí aj hrozným bohom Šiva. Pätnásť dvojposchodová jaskyňa Avatára predstavuje kláštorný chrám boha Višnu.

Päť džinizistických sklaných chrámov vytesali v 9. až 11. stor. a vyznačujú sa najvýznamnejšími freskami nájdenými v Indii. Dvojposchodovú Indrovu jaskyňu vytesali do 70 m vysokej skalnej steny. Na kopci nad džinizistickými jaskyňami postavili 5 m vysokú Parasnáthovu sochu.

Jaskyne Ellora sú súčasťou SD od roku 1983 (Florenca).

Čína – Staré mesto Lijiang

Mesto Lijiang (Ličiang) leží v doline uprostred hôr v nadmorskej výške 2 600 m, kde z jazera Čierneho draka – Heilongtan (40 000 m²) vyteaká riečka Yu He. Toto miesto v ohybe horného toku Dlhej rieky – Rieky Zlatých pieskov Jinsha Jiang bolo osídlené už v paleolite a urbanisticky sformované v Období bojujúcich štátov (453 – 221 pred n. l.). Neskôršie sa stalo sídelným mestom rodiny Mu, prefekta a hlavným mestom autonómneho okresu národnosti Naxi – tibetských matriarchálnych kočovníkov.

Poloha mesta na seizmicky aktívnom východnom okraji Tibetu – Snežných hôr nefritového draka (Yulong-xue Shan, 6 000 m n. m.) zapríčinila, že ho často postihli zemetrasenia. Zemetrasenie 3. februára 1996 zničilo aj mnoho domov v starom meste, pre ktoré Lijiang zaradili do SD. Lijiang nazývajú aj Mesto mostov pre údajne až 354 mostov a mostíkov rôznych tvarov a konštrukcií, z dreva a kameňa, ktoré preklenovali riečku Yu He a jej prítoky. Prvý z nich postavili hneď pri odtoku z jazera, neďaleko Múzea Dongba a Výskumného inštitútu Dongba. V architektúre domov národnosti Naxi sa zachovali prvky architektúry Han a Zang (štýl jingangssshi). Na kamenné základy sa napája hrazdená architektúra – drevená kostra so stenami vyplnenými nepálenou tehlou. Pospájané domy pozdĺž ulíc s kamennou dlažbou a vyvýšenými kamennými chodníkmi, smerom do dvorov dopĺňajú verandy. Domy spravidla dosahujú výšku 7,5 m a neprevyšujú dve poschodia.

Medzi hlavné kultúrne pamiatky Starého mesta patril súbor palácov, terás, pavilónov, mostov a siení tvoriaci vládnú štvrť prefektúry z obdobia dynastie Ming (1368 – 1644). Z neho sa zachovali najmä pavilón Yizi, veža Guagbi a kamenné mosty. Z obdobia dynastií Ming a Qing (1644 – 1911) pretrval chrám Fuguo a veža – chrám Wufeng (1601). Na juhu Starého mesta na námestí Starého trhu sa konajú trhy ako v minulosti. Do SD patrí aj religiózne centrum Baisha z obdobia vlády Ming, v ktorom sa miešajú prvky budhizmu a taoizmu aj zo starších dob.

Staré mesto Lijiang je súčasťou SD od roku 1997 (Neapol).

India – Jaskyne Elefanta

Elefanta predstavuje menší ostrov 9 km vzdialený od mumbaiského prístavu známy pod názvom Miesto jaskýň alebo Gharapurí (poloha: pri Mumbai/Bombaji na ostrove Káline, Arabské more).

Elefantou ho pomenovali Portugalci podľa sochy slona, ktorú tu našli po vylodení. Ostrov vyniká jaskynnými a skalnými chrámami asi zo 4. až 8. storočia, keď vzrástol vplyv hinduizmu. Zasvätili ich Šivovi.

K hlavnej jaskyni sa prichádza po schodoch cez predsieň (10 x 2 m) podopretú stĺpmi a stráženú kamennými sochami slonov. Samotný chrám dosahuje plochu 1 000 m² (areál asi 5 000 m²).

Hlavné sochy umiestnili do jeho južnej časti. Na ľavej strane upúta postava Šivu rozdeleného na muža a ženu, na pravej strane Šiva so ženou Párvatí. V strede stojí osemmetrová socha trojbožstva – Trimúrti. Okolité pilastre znázorňujú tzv. pri dverách stojace postavy (dwarpala).

Šiva dominuje aj v ďalších častiach chrámu, napr. v skulptúrach s lotosom, na svadbe s Párvatí, pri kozmickom tanci tandava, prinášajúceho riekou Gangu, porážajúceho An dhaka.

Osobitnú pozornosť si vyžaduje skulptúra kráľa démonov Ravanu, ktorý sa snaží zo svojho miesta odtisnúť sídlo Šivu – horu Kailása.

V strede veľkého chrámu, ale aj v strede malého bočného skalného chrámu, postavili oltárové svätyne pre mohutné kamenné lingamy – symboly mužskej sily a plodnosti.

Jaskyne Elefanta sú súčasťou SD od roku 1987 (Paríž).